

ІРИНА БОРУЩАК
Науковий керівник:
к.е.н., доц. Зварич І. Я.

«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ»

Фармацевтична промисловість на даному етапі є однією з найперспективніших галузей економіки. Фармацевтичний ринок перейшов у третє тисячоліття як могутній промисловий сектор, що входить у п'ятірку найбільш прибуткових галузей світової економіки.

Фармацевтична промисловість, за класифікацією ОЕСР, належить до наукоємних галузей і, за даними Євростату, у світі є лідером серед високотехнологічних галузей за створенням валової доданої вартості на зайняту особу, при цьому близько 1/5 усіх витрат на НДДКР у світі припадає на фармацевтичне виробництво.

Основними чинниками приросту фармацевтичного ринку є збільшення потужності конкуренції серед виробників генеричних препаратів та збільшення обсягів споживання дешевих лікарських засобів.

Проблеми розвитку фармацевтичного ринку та його впливу на економіку країни присвячені праці таких вітчизняних науковців, як, зокрема, І. В. Пестун, З. М. Мнушко, Н. М. Дихтярьов, А. М. Гніт. У публікаціях названих науковців висвітлюються актуальні питання інвестиційно-інноваційного розвитку фармацевтичної галузі України. Однак чимало питань стосовно напрямів розвитку фармацевтичного ринку залишаються недостатньо дослідженими і потребують поглибленого вивчення. Проблематиці функціонування фармацевтичної промисловості та управління сферою обігу лікарських засобів присвячені роботи іноземних науковців: Т. Н. Барта, Д. Джобера, Р. Куксона.

Фармацевтичний ринок в Україні один з найбільш швидко зростаючих – 15–20% на рік, і це другий показник серед країн СНД. Ринок ліків – один з небагатьох в Україні, який динамічно розвивається. Україна входить до числа найбільших виробників ліків у Східній Європі. Їх виробництво, попри кризу та різке падіння ринку в 2014–2015 роках, виросло у 2016 році на 20% в грошовому еквіваленті та на 4% – в товарному [1].

2016 рік став роком помірного зростання, після 2 років економічного спаду. Позитивні тенденції були б неможливі без макроекономічної стабілізації. З 2016 року курс національної валюти по відношенню до долара США залишався відносно стабільним, коливаючись у вузькому коридорі. Згідно з даними Державної служби статистики України з березня 2016 р. відзначається підвищення реальної заробітної плати. Рівень доходів населення збільшується. З II кв. 2016 р зафіксований приріст реального наявного доходу населення. Безумовно, ці фактори зробили сприятливий вплив на розвиток роздрібного фармринку України.

За підсумками 2016 року обсяг продажів лікарських засобів склав 50,6 млрд грн. за 1,05 млрд упаковок. У доларовому еквіваленті цей показник склав 1,98 млрд дол. США. За підсумками 2016 року обсяг продажів лікарських засобів продовжує впевнено зростати. За обсягом продажів в доларовому еквіваленті український ринок лікарських засобів відкинутий на 6 років назад. Однак зважаючи на тенденцію в 2016 році варто очікувати позитивних змін [2].

Ініціативи уряду у 2016 році починають працювати, зокрема скасування перереєстрації лікарських засобів. Невтручання державних органів в політику ціноутворення на фармацевтичному ринку має позитивні наслідки і сприяє відновленню та розвитку фармацевтичної промисловості.

За даними United Nations Statistics Division за підсумками 2015 року Україна імпортувала фармацевтичну продукцію на суму 1,4 млрд дол. США, що на 44,7% менше в порівнянні з аналогічним показником попереднього року. Частка імпорту в 2015 р склала 3,8%. Для порівняння в 2014 році цей показник був на рівні 4,7% [3].

При цьому обсяг експорту фармацевтичної продукції за підсумками 2015 р. склав 162,08 млн дол., скоротившись на 39,2% в порівнянні з аналогічним показником попереднього року. У той же час частка експортованої фармацевтичної продукції в загальному обсязі експорту змінилася незначно – з 0,47% в 2014 р. до 0,41% за підсумками 2015 р. (рис. 1).

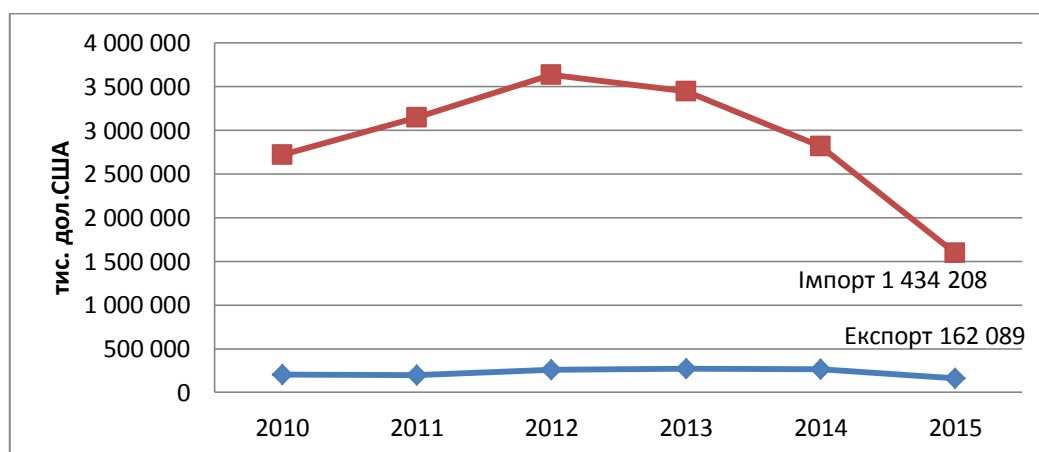

Рис. 1. Експорт та імпорт лікарських та фармацевтичних виробів України за 2010–2015 рр.

Частка вітчизняних препаратів збільшилась на українському фармацевтичному ринку за рахунок підвищення курсу долара і значного зростання цін на іноземні препарати. Таким чином, українські компанії отримали деякі переваги для зміцнення своїх позицій на ринку.

У 2016 році спостерігаємо збільшення обсягу аптечних продажів препаратів вітчизняного виробництва, однак в натуральних показниках відзначається протилежна ситуація – обсяг роздрібної реалізації лікарських засобів іноземного виробництва приростає вищими темпами у порівнянні з локальними конкурентами.

Виробництво фармацевтичної продукції в Україні здійснюють близько 120 підприємств. Найбільшими українськими виробниками фармацевтичної

продукції є: ПАТ «Фармак», Корпорація «Артеріум» («Київмедпрепарат», «Галичфарм»), ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця».

Таким чином, в даний час ситуація на фармацевтичному ринку є досить позитивною, хоча існує цілий ряд серйозних проблем. Однак, у порівнянні з іншими галузями промисловості, фармацевтична промисловість, більш захищена від кризи. Існує також сильний стимул для подальших досліджень і розробок.

Стан фармацевтичної промисловості України є на етапі розвитку, що вимагає інвестицій, реструктуризації та диверсифікації структури експорту за рахунок збільшення частки високотехнологічної продукції, що відповідає міжнародним стандартам.

Україна має шанс зайняти своє місце на світовій арені в розробці і здійсненні заходів, спрямованих на зміцнення існуючих і створення нових конкурентних переваг в фармацевтичному бізнесі. Майбутні дослідження і розробки нових лікарських засобів вимагають активного використання технологій, включаючи біотехнологію.

Для підвищення міжнародної конкурентоспроможності фармацевтичної промисловості необхідно створити національну соціальну систему, яка сприяє здійсненню досліджень у галузі фармації на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Аналіз стану фармацевтичного ринку Україні дає підстави охарактеризувати його як складну, багаторівневу динамічну систему.

Фармацевтичний ринок – одна із найбільш стійких сфер економіки: незважаючи на девальвацію національної валюти, яка здешевіла в 3 рази, воєнні дії, зниження доходів населення, ринок продовжує зростати в національній валюті. За підсумками 2015 р., ринок збільшився на 40% в гривневому вираженні. У доларовому вираженні, за результатами 2015 р., ринок повернувся до показників 2010 р. Також відмічено невелике збільшення споживання ліків в натуральному вираженні (+1%) до попереднього року.

Структура споживання поступово зміщується в бік вітчизняної продукції. Внаслідок чого українські виробники значно зміцнили свої позиції в рейтингу за обсягом продажів лікарських засобів в грошовому вираженні.

Серед факторів, що стримують його зростання можна виділити потужну фрагментованість, дисбаланс у зростанні ринку в грошовому та натуральному вираженнях, перевищення пропозиції над попитом, недостатність використання ресурсного потенціалу. Але наявність сприятливих умов і ресурсів створюють передумови для формування якісного високорозвиненого, конкурентоздатного фармацевтичного ринку України.

Література

1. *Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>.*

2. *Аптечный рынок Украины по итогам 2016 г. // Аптека.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apteka.ua/article/398728>.*

3. *United Nations Statistics Division. Standard International Trade Classification. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unstats.un.org>.*

4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrexport.gov.ua/>.

5. О. І. Жилінська, О. Чулак. Фармацевтичний ринок: Україна в контексті світових тенденцій / Теоретичні і прикладні питання економіки. Випуск 27. – Т. 1. – С. 252–259.

ВІКТОРІЯ ГУСАК

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач Пазізіна С. М.

УКРАЇНА НА СВІТОВОМУ РИНКУ ЗЕРНА: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність дослідження. Природно-кліматичні умови та родючі землі України сприяють вирощуванню зернових культур і дозволяють отримувати високоякісне продовольче зерно, в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу.

Зернове господарство України є найбільш ефективною і стратегічною галуззю народного господарства. Зерно становить основу продовольчої безпеки держави. Тому й дослідження питань розвитку зернового ринку є актуальними.

У найближчий час пріоритетним напрямом зовнішньоекономічної політики нашої держави має стати розвиток експортного потенціалу зерново-продуктового підкомплексу.

Варто зазначити, що за сучасних умов зерновий потенціал України використовується лише на третину. Разом з тим, незважаючи на проголошені пріоритети нарощування потенціалу України щодо експорту зерна, сьогодні на державному рівні немає стратегії і тактики їх здійснення та обґрунтованих механізмів реалізації зазначених пріоритетів державницьких підходів щодо освоєння ринків збуту зерна підприємствами не лише іноземного походження, а й державними структурами, як це здійснюється у розвинених країнах світу.

Основними країнами-імпортерами зерна з України є країни СНД, Великобританія, Франція, Німеччина, Бельгія, Нідерланди, Швейцарія, Італія, Данія, Норвегія, Австрія, Швеція, Бразилія та деякі африканські країни. Найбільш залежними від імпорту пшениці є країни північної Африки, такі як Алжир, Марокко, Єгипет та країни Азії (Іран, Йорданія, Пакистан, Корея та ін.). Саме вони є найбільш перспективними ринками збуту вітчизняного зерна.

Найбільшим попитом на світовому ринку зернових користується пшениця, торгівля якою в багатьох країнах залишається під державним контролем. Україна входить до десятки світових нетто-експортерів пшениці (у 2008/2009 МР було експортовано 2,67% від усього експорту пшениці в світі).

Країни ЄС – найбільший імпортер сільськогосподарської продукції у світі, тому експорт аграрних товарів з боку українських виробників орієнтований, перш за все, на цей регіон. Загалом на країни Європи припадає 35–40% експорту української пшениці.